

KINABLADET

NUMMER 93 • 2023

丹中杂志

UDDANNELSE I ENTREPRENØRSKAB UNDER PARTIETS LEDELSE

KINAS NYE ROLLE I GLOBALISERINGEN

KINA-VIETNAM: SVÆR BALANCE

KINABLADET
Kinabladet udgives af
Dansk-Kinesisk Forening.
Medlemmer får tilsendt gratis

REDAKTION
Jørgen Delman
redaktionen@dansk-kinesisk.dk
Redaktionsgruppe:
Kjeld Allan Larsen
Anna Davidsen Buhl
Mette Brøndum
Tage Vosbein

DANSK-KINESISK FORENING
blev stiftet 25. januar 1999.
Dens formål er at være samlingssted
for alle med interesse for Kina samt
at formidle oplysning om Kina.
Vedtægter, indmeldelse og abon-
nementstegning ved henvendelse
til sekretæren.

FORMAND
Kjeld Allan Larsen
kjeld.allan.larsen@gmail.com

SEKRETARIAT
Dansk-Kinesisk Forening
Jannie Ørsted Nielsen
E-mail: sekretariatet@dansk-kinesisk.dk

Merkur Bank 8401 1278623

MEDLEMSKONTINGENT
Enkeltmedlemmer 250 kr.
Parmedlemmer 310 kr.
Pensionister og studerende 150 kr.
Pensionistpar 210 kr.
Kollektivt medlemskab 380 kr.

ISSN 1600-1273
CVR nr 26148391

Hjemmeside: www.dansk-kinesisk.dk

Layout: Mette Plesner
Forside : Kunst- og design udstilling i
Shanghai , 2016. Foto: Jørgen Delman
Bagside: tv Wikidata, th VectorStock

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S

Med finansiel støtte fra:

S. C. VAN FONDEN

Indhold

Kan et autoritært system uddanne kreative og kritisk tænkende individer?

Af Naja Morell Hjortshøj
Side 3

Forny et dansk Kina-samarbejde

Af Jørgen Delman
Side 7

Anmeldelse. Yan Lianke: *Solens død*

af Rune Nielsen
Side 10

Kinas ændrede rolle i globaliseringen

Af Stine Haakonsson
Side 12

Mit Kinabillede

af Tage Vosbein
Side 16

Vietnam og Kinas svære balanceakt

Af John Nielsen
Side 18

Opskrift: Jiaozi

Af Xiang Guo
Side 22

Anmeldelse. Philip Khokhar: *Rød nat – Otte år i Kina*

af Tage Vosbein
Side 24

Anmeldelse. Laurids Mikaelsen: *Historien om Anna og Emil Mikaelsen ...*

af Simon Rom Gjerø
Side 26

Kan et autoritært system uddanne kreative og kritisk tænkende individer?

AF NAJA MORELL HJORTSHØJ

På de kinesiske universiteter forsøger man i disse år at fremme kreativitet, kritisk tænkning og selvstændig stillingtagen – en ambition, der står i kontrast til ønsket om at styrke politisk loyalitet og 'korrekte' moralske værdier.

Det er ikke nyt, at den kinesiske stat gerne vil gøre kinesiske studerende i stand til at tænke mere selvstændigt og kreativt. Siden 1990'erne har der været iværksat flere runder af reformer i såkaldt 'kvalitetsuddannelse' (*suzhi jiaoyu* 素质教育) for at forberede unge kinesere til at indgå i innovationsøkonomien, ligesom der forlanges et opgør med traditionel udenadslære.

Den seneste runde af reformer kaldes 'innovations- og entreprenørskabsuddannelse', som alle kinesiske universiteter nu skal undervise i. Ifølge dokumenter fra den kinesiske centralregering skal universiteterne fremme de studerendes evne til at arbejde selvstændigt med at løse konkrete problemstillinger, opmuntre dem til at indgå aktivt i diskussioner i klassen samt styrke deres evner inden for kreativ og kritisk tænkning.

Disse initiativer står i højere grad end tidligere i kontrast til den øvrige politiske kontrol, som universiteterne i Kina er blevet underlagt under Xi Jinpings styre. I de senere år er partikomiteernes rolle på universiteterne blevet forstærket, censuren i undervisningen er blevet skærpet, og Xi har gjort det klart, at alle kinesiske universiteter skal bidrage til hans vision om

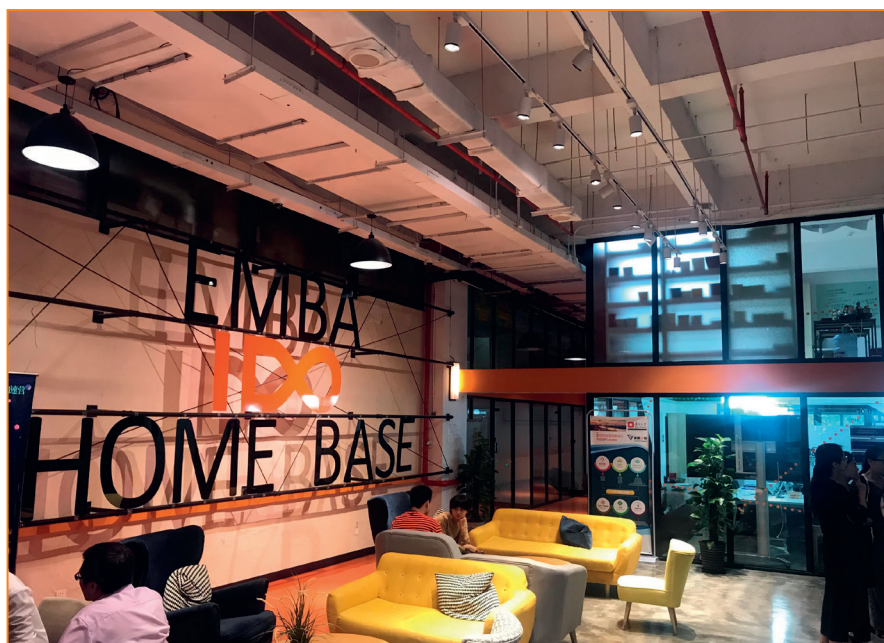

at opbygge et 'moderne uddannelsessystem i verdensklasse med kinesiske karakteristika'. Det indebærer, at alle universiteter skal sørge for, at de studerende lærer at opføre sig efter de korrekte politiske og moralske værdier, herunder gøre dem villige til at ofre sig for deres land samt lade dem forstå værdien af flid, oprigtighed og hårdt arbejde. Dog fortæller de politiske dokumenter ikke noget om, hvordan universiteterne konkret skal undervise i kreativitet samt selvstændig og kritisk tænkning uden at udfordre Xi Jinpings

*Studerende konkurrerer om at bygge det højeste tårn af deres ting fra skoletasken (øvelse fra innovationskursus).
(Foto: Naja Hjortshøj)*

politiske ambitioner for uddannelsessystemet.

Observationen af denne tilsyneladende modsætning gav anledning til mit ph.d.-projekt, hvor jeg undersøgte, hvordan de kinesiske universiteter håndterede den i praksis. I 2018 og 2019 rejste jeg til Shanghai, hvor jeg indskrev mig på et kinesisk topuniversitet og fulgte i alt seks kurser i inno-

Incubator i Shanghai, hvor unge kinesere kan rykke ind med deres start-up virksomheder
(Foto: Naja Hjortshøj)

vation og entreprenørskab. Derudover foretog jeg interviews med en lang række kinesiske studerende og lærere for at forstå, hvordan de så på innovations- og entreprenørskabsuddannelse, samt hvordan reformen udspillede sig i deres hverdagsliv på universitetet.

Masse-entreprenørskab

Den modsætning, jeg har beskrevet ovenfor, får selskab af endnu en modsætning, ved at formålet med uddannelsesreformen er at udbrede 'masse-entreprenørskab' og 'masse-innovation'. Disse termer blev lanceret af tidligere premierminister Li Keqiang på *World Economic Forum* tilbage i 2014 og vedrører en generel udbredelse af innovation og entreprenørskab i det kinesiske samfund. Brugen af ordet 'masse' er interessant, fordi det står i kontrast til den klassiske forståelse af entreprenøren som et autonomt og selvstændigt tænkende individ, som netop adskiller sig fra 'massen' ved at være særlig dygtig til at se og gribe muligheder.

På det kinesiske topuniversitet i Shanghai, hvor jeg tilbragte det meste af mit feltarbejde, har man forsøgt at udbrede 'masse-entreprenørskab' ved at gøre det obligatorisk for alle studerende at tage mindst ét kur-

sus i innovation og entreprenørskab i løbet af deres studier.

De studerende kunne vælge imellem en lang række af kurser, som alle var kategoriseret som innovations- og entreprenørskabskurser. Dog var det kun nogle af kurserne, der faktisk havde fokus på innovation og entreprenørskab.

Designtænkning

Karakteristisk for disse kurser var, at lærerne ofte henviste til den verdenskendte *design thinking*-model som det vigtigste redskab til at tænke kreativt og finde innovative løsninger. Basalt set går design thinking ud på, at man først sætter sig ind i en bestemt målgruppes behov, hvorefter man definerer et 'problem', der skal løses, nedfælder innovative ideer og til sidst designer en prototype, der kan testes af i praksis.

I denne forbindelse fremhævede de kinesiske lærere den amerikanske designvirksomhed IDEO som et eksempel på, hvordan *design thinking* ideelt set skal implementeres i den virkelige verden. De var særligt begejstrede for IDEO's tilgang til at fremme samarbejde, der ikke er styret af hierarkier, men som tilskynder alle i et team til at give udtryk for deres egne

ideer. Lærerne opfordrede således de studerende til at undgå situationer, hvor de skulle underlægge sig en autoritets kontrol, eftersom dette blev anset som en hindring for, at de studerende kunne udfolde deres innovative potentiale.

Modsætninger i praksis

Modsætningerne mellem udfoldelse af kreativ tænkning på den ene side og udbredelsen af masse-entreprenørskab samt politisk loyalitet på den anden side blev tydeliggjort af de konkrete aktiviteter i klasselokalet. For det første gjorde nogle af lærerne det klart, at det ganske enkelt ikke var muligt at undervise i kreativitet i et fyldt klasselokale, hvor eleverne sad på rad og række og var tvunget til at tage et kursus i innovation og entreprenørskab for at kunne bestå deres eksamen.

I stedet tyede nogle af lærerne til den traditionelle kinesiske undervisningsmetode kaldet *guanshu* (灌输), hvor en lærer pådutter de studerende viden for at få dem til at forstå korrektheden af de principper, der undervises i. Det resulterede i en meget absurd situation, hvor en af lærerne, Professor Huang, talte uafbrudt til eleverne i to timer om, hvordan de burde være mere proaktive og i stand til at give udtryk for deres egne ideer. Situationen fremhævede netop lærerens rolle som en autoritet, der havde magt til at fortælle eleverne, hvordan de skulle opføre sig.

Denne lydighed over for autoriteten gjorde sig gældende i andre situationer i klasselokalet, bl.a. i forbindelse med øvelser, hvor de studerende ikke havde forstået, hvad det reelle formål var. For eksempel deltog jeg i et gruppearbejde, hvor de studerende var

i tvivl om, hvordan den *brainstorm*, læreren havde sat os til at lave, skulle udføres. Da læreren spurgte vores gruppe, hvad vi havde fundet ud af, rejste en kinesisk studerende sig op og begyndte at opremse ideer til innovative produkter, selvom vi ikke havde diskuteret disse ideer i vores gruppe.

Hun fulgte formatet for en 'logisk præsentation' (*luojixing de baogao* 逻辑性的报告), dvs. en situation, hvor man præsenterer noget indhold på en effektiv og sammenhængende måde ved hurtigt at opliste det i punktform. Hensigten var, ifølge de studerende, at tilfredsstille læreren og få en god karakter. Læreren i den pågældende øvelse roste da også den studerendes præsentation som et succesfuldt eksempel på, hvad det vil sige at tænke kreativt.

Accepten af lærerens autoritære rolle i klasselokalet tydeliggjorde det hierarkiske forhold mellem de studerende og staten, som læreren i den pågældende rolle repræsenterede. Modsætningerne blev desuden understreget ved, at kurserne i masse entreprenørskab blot var et ekstra stress-element i de studerendes i forvejen pressede hverdag, hvilket gjorde det svært for dem at finde motivation og tid til at engagere sig aktivt i øvelser, der havde til formål at gøre dem mere kreative.

De studerende havde således allerede nok at se til med et hav af fag og hjemmearbejde, der skulle laves, og oftest fandt kurserne i innovation og entreprenørskab sted en sen eftermiddag eller om aftenen, når de øvrige kurser var afsluttet. Det resulterede i, at mange af de studerende sad og læste op til andre fag, mens de blev undervist i innovation eller entreprenørskab, eller de undlod at bidrage til de gruppearbejder, de blev sat til at lave undervejs.

Eksempelvis var det tilfældet for stort set alle grupper i den endelige eksamenspræsentation, at de hverken

havde haft mulighed for eller energi til at designe et innovativt produkt, som det ellers var tiltænkt. Tværtimod var langt de fleste kun nået til at præsentere et forslag til, hvad man muligvis kunne gøre – altså var centrale dele af den nævnte design thinking-model ikke blevet implementeret.

Evaluering

Modsætningen mellem politisk loyalitet og kreativ tænkning blev særlig tydelig i forbindelse med målingen af universiteternes præstation inden for uddannelse i innovation og entreprenørskab. Eftersom reform af undervisningen ikke er det vigtigste parameter, som universiteterne bliver målt på, er det muligt for lærerne ikke at lykkes med at gøre de studerende mere innovative i klasselokalet, men stadig at blive betragtet som succesfulde i at udbrede innovation og entreprenørskab.

For eksempel havde én af lærerne, Professor Wang, udgivet bøger om entreprenørskabsundervisning og udviklet en model for, hvordan universitetet kunne strukturere deres undervisning i innovation og entreprenørskab. Netop antallet af publikationer og en overordnet strategi er blandt de centrale parametre for, om kinesiske universiteter har opnået centralregeringens mål for indførelse af uddannelse i innovation og entreprenørskab.

Professor Wang havde da også fået tilbudt en magtfuld stilling som forskningsdirektør i entreprenørskab på universitetet. Det var på trods af, at han ikke havde reformeret sin undervisning, men tværtimod forlangte, at de studerende lyttede passivt til ham som en autoritet, der fremlagde den rigtige måde at tænke innovation og entreprenørskab på.

Forening af modsætninger

Der var dog også tilfælde, hvor foreningen af modsætninger så ud til

godt at kunne lade sig gøre. Dette blev tydeliggjort af gæsteforelæserne, der varetog en del af undervisningen i innovation og entreprenørskab på universitetet. Disse forelæsere var succesfulde entreprenører, investorer og forretningsfolk, som var blevet inviteret til at give de studerende lektioner i, hvordan man ideelt set bør praktisere innovation og entreprenørskab.

I deres lektioner gjorde de det klart, at det er muligt at beskæftige sig med noget, man er oprigtig interesseret i, samtidig med at man lever op til de korrekte politiske og moralske værdier. Det skete ved, at alle gæsteforelæserne var beskæftiget med noget, der bidrog til nationens økonomiske udvikling, samtidig med at de ophøjede dyder som flid og hårdt arbejde som fundamentale for at få succes i livet.

Flere af gæsteforelæserne var meget karismatiske personer. De talte til en tryllebundet forsamling af studerende, samtidig med at de bevægede sig rundt i klasselokalet på selvsikker vis. For eksempel fortalte en af fore-

Start-up incubator i Shanghai – de socialistiske kerneværdier står på væggen. (Foto: Naja Hjortshøj)

læserne, Vincent, hvor vigtigt det er, at man hver dag spørger sig selv, hvad det er, der driver én ud af sengen om morgenen. Dertil påpegede han, at de studerende ikke skulle lytte til, hvad deres forældre og venner synes er rigtigt for dem at gøre, men udelukkende gøre sig klart, hvad der gør dem selv lykkelige. For gæsteforelæserne handlede det først og fremmest om at vise de studerende, at der ikke er nogen modsætning mellem at søge lykke for sig selv i livet og samtidig opbygge national velstand. I denne sammenhæng var de helt i tråd med en vigtig komponent i Xi Jinpings Kina-drøm, som går ud på, at den enkelte kinesers drøm og drømmen om national genrejsning ikke kan adskilles fra hinanden.

Rollemodeller

I kraft af gæsteforelæsernes karismatiske væremåde var mange af de studerende, jeg snakkede med, dybt betaget af dem og betragtede dem endda som rollemodeller. De fremhævede gæste-

forelæserne som et bevis på, at det faktisk kan lade sig gøre at beskæftige sig med noget, man er oprigtigt interesseret i, hvis ellers man bare arbejder hårdt nok på sagen.

Denne positive tilgang til hårdt arbejde var også at finde blandt de studerende på campus, som ønskede at skabe sig en karriere som entreprenører. De var ligeledes eksempler på, at det er muligt at forfølge sine egne drømme, samtidig med at ens produkt bidrager til nationens økonomiske udvikling, og man tager ansvar for sit eget liv ved at yde den nødvendige flid. De produkter, som de studerende med ønsket om at blive entreprenører havde lavet, spændte bredt fra en redningsvest, der skulle gøre det lettere at udøve førstehjælp, til en app, der skifter musiktempo, afhængigt af hvor hurtigt man løber.

Fremtid med frihed?

Dog var det gennemgående for dem, at deres grundlæggende motivation for at blive entreprenører bestod i, at de ikke havde lyst til at forfølge en 'normal' karriere, hvor de skulle stræbe efter højtbetalte og prestigefyldte

jobs. De studerende forbandt sådan en karriere med et arbejdsliv, hvor man arbejder fra kl. 9 om morgenen til 9 om aftenen 6 dage om ugen – også kaldet '9-9-6'. De påpegede, at sådan et arbejdsliv ville betyde, at de ville blive underlagt en boss, der bestemte, hvordan de skulle strukturere deres dag. I stedet fremhævede de, at et godt liv er et liv, hvor man kan bestemme over sin egen tid og gøre noget, man selv synes er meningsfuldt.

Denne modsætning mellem 9-9-6-arbejdslivet og en karriere som entreprenør åbner op for nye perspektiver på, hvordan innovation og entreprenørskab udfolder sig i nutidens Kina. Selvom de studerende med en ambition om at blive entreprenører på papiret opfylder statens ønsker, er det værd at tænke over, om kritikken af 9-9-6-arbejdslivet rører ved en dybere kritik af arbejdsmarkedet?

Kritikken af 9-9-6 ligger således i tråd med en større debat på de kinesiske sociale medier om, at det kinesiske samfund befinder sig i en tilstand af 'involution' (*neijuan* 内卷), hvor hårdt arbejde ikke længere er en garanti for, at man kan opbygge en høj livskvalitet i byerne. Med andre ord ser mange studerende entreprenørskab som en vej mod en form for frihed ud af et system, der ikke fører dem nogen vegne, men blot betyder, at de bliver kontrolleret direkte af en autoritet.

Global Entrepreneurship Week i Shanghai i 2018. (Foto: Naja Hjortshøj)

Naja Morell Hjortshøj har netop færdiggjort sin ph.d. i Kinastudier på Aarhus Universitet. Hun har boet i Kina i mere end tre år, hvor hun bl.a. arbejdede med dansk-kinesisk universitetssamarbejde på Innovation Centre Denmark i Shanghai. I sin forskning er hun særligt optaget af uddannelsesreformer og kinesiske unges visioner for fremtiden. Artiklen bygger på hendes ph.d.-projekt.

Forny et dansk Kina-samarbejde

AF JØRGEN DELMAN

Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen rejste til Kina i august i år for at vise det danske flag og underskrive en ny grøn samarbejdsaftale for perioden 2023-2036. Det skete, mens stemningen blandt politikere, medier og danskere på gaden er blevet markant mere Kina-kritisk, siden Løkke Rasmussen som statsminister i 2017 underskrev et meget mere omfattende arbejdsprogram.

Vindenergi i Sichuan Provins. (Foto: Unsplash)

Mens oppositionen i Folketinget og kommentatorboksene i mediehusene var kritiske, stod Lars Løkke fast på nødvendigheden af at tage til Kina. ”Vi skal engagere os, men vi skal ikke være naive,” sagde udenrigsministeren til Ritzau i overensstemmelse med regeringens nye, pragmatiske udenrigspolitiske linje. Løkke mente også, at det ikke er i dansk interesse at bevæge os fra den ene grøft til anden: ”Hvis vi for 15 år siden tenderede til at være lidt for åbne, skal lektien ikke være, at vi nu bliver for lukkede”. Han lovede, at han ikke ville holde sig fra at tage kritiske emner op som Kinas holdning til Ruslands krig i Ukraine og menneskerettigheder samtidig med at han ville åbne døre for dansk erhvervsliv.

Aftale i tasken

I Beijing mødte Lars Løkke Rasmussen sin modpart, Wang Yi, samt den kinesiske handelsminister, og han fik en ny, grøn samarbejdsaftale med hjem. Aftalen falder inden for rammerne af det stadig fungerende ’omfattende kinesisk-danske strategiske partnerskab’ fra 2008 og bygger videre på arbejdsprogrammet fra 2017. Den nye aftale er på fire sider og når vidt omkring i disse tider, hvor alt kan gøres grønt.

Grønt energisystem

Aftalen fokuserer primært på samarbejde omkring bæredygtighed, grøn omstilling, miljøbeskyttelse og miljøgenopretning med et løfte om at anerkende landenes forpligtelser under

gældende internationale aftaler.

Inden for klima og energi vil parterne arbejde videre med et allerede historisk partnerskab omkring afbødning af klimaforandringerne. Siden midten af 00’erne har Kina ønsket at landets politikere og embedsmænd skulle lære af danske erfaringer med politikudvikling og fornyelse af regelværket omkring den grønne omstilling.

Det fremtidige samarbejde vil fortsat fokusere på at fremme en omkostningseffektiv og sikker grøn omstilling af det kinesiske energisystem. Der skal arbejdes med udvikling af bedre analysemodeller og fremtids-scenarier, langsigtet energiplanlægning og udvikling af el-markedet. Parterne har også engageret sig i

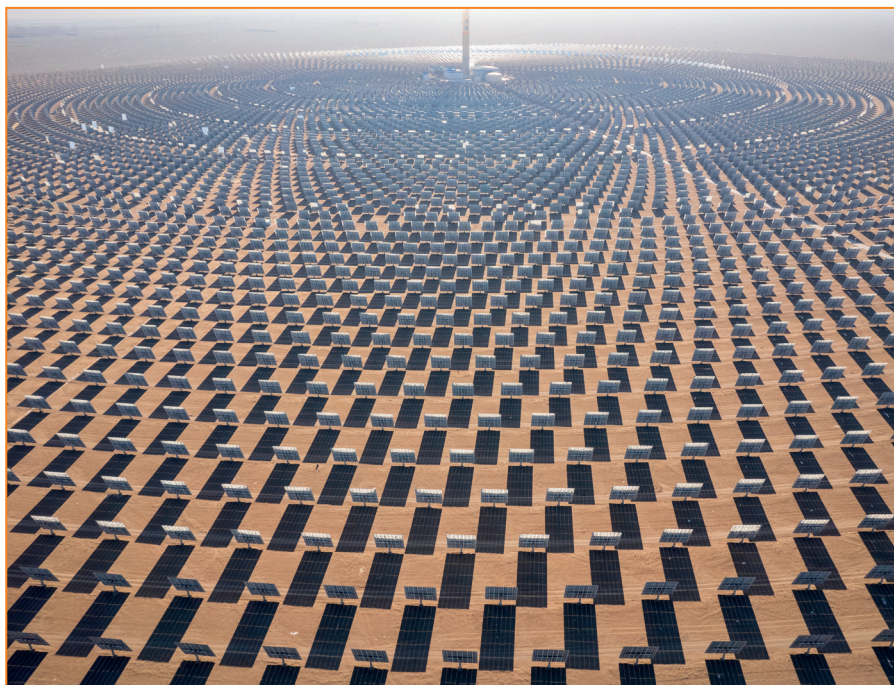
udviklingen af et fleksibelt kinesisk energisystem, som kan optage stignende mængder af vedvarende energi, og med at forbedre energieffektiviteten og brugen af vedvarende energi i kinesisk fjernvarme.

Endelig fortsættes arbejdet med bæredygtig byudvikling, hvor samarbejdet indtil nu har fokuseret på Beijings grønne søster-by samarbejde med København. Det skal fortsat omfatte klimatilpasning, svampe-byer som kan opsuge større mængder af regnvand, og energieffektivitet i bygninger.

Renere miljø og vand

Miljø og vand er et andet af de traditionelle dansk-kinesiske samarbejdsområder. Hovedoverskrifterne er bæredygtig brug af vandreserverne, herunder genbrug af spildevand, fremme af integreret, kulstof-neutral håndtering af spildevand, og indvinding af genanvendelige ressourcer fra slam og organisk affald. Hertil kommer bæredygtig bevarelse og udnyttelse af biodiversitet og bevaring og genopretning af havøkologi.

*Solpaneler i ørkenen. Dunhuang, Gansu
(Foto: Unsplash)*

Parterne vil fortsat støtte *China Council for International Co-operation on Environment and Development (CCICED)* og *China Europe Water Platform (CEWP)*, som begge er vigtige internationale fora.

Grønne maritime teknologier

Danmark og Kina er store søfartsnationer, og aftalen satser på udveksling af viden og erfaringer vedrørende grønne maritime teknologier, skibsbygning og offshore udstyr, samt reduktion af kulstofudledning gennem brug af grønne teknologier i forbindelse med nybygning og genbestykning af skibe. Aftalen vil også fremme produktion af alternative brændstoffer og udvikling af brændstoflagre, transport, omtankning af brændstof og anden infrastruktur, som kan understøtte shipping-industriens grønne omstilling.

Bæredygtigt landbrug

Danmark og Kinas samarbejde omkring landbrug har også mange år på bagen. I det nye arbejdsprogram vil man se på fødevarerikkerhed, formindskelse af fødevaretab og -spild,

ernæring og ingredienser til fødevareindustrien. På dyresiden er der fokus på dyresundhed og -velfærd, zoonotiske sygdomme og dyremedicin ud fra et holistisk perspektiv på dyresundhed. Mejeriteknologi og andet samarbejde i mejerisektoren samt økologisk landbrug og fødevarer står også på dagsordenen.

Forbedret folkesundhed

Arbejdsprogrammet noterer, at Danmark og Kina deler ønsket om at opnå sundhedsdækning for alle, herunder lige adgang til gode sundhedsydelser såvel som innovativ medicin og medicinsk udstyr. Programmet skal bidrage til at styrke og fremme fysisk og mental sundhed og velvære og øge den gennemsnitlige levealder for alle. Konkret skal der samarbejdes om medicin og medicinsk udstyr, herunder regelværket forbundet med disse områder, samt primær sundhedspleje med fokus på mental sundhed og ikke-smitsomme sygdomme.

Økonomiske relationer

De to lande vil fortsat forbedre og styrke samhandelen og det økonomiske samarbejde, herunder konkurrencevilkårene, samarbejdet omkring certificering af produkter samt skatte- og konkurrenceforhold. Den blandede økonomiske Komite, som har eksisteret i årtier, vil fortsætte med at fungere.

Parterne vil derudover stræbe efter at forbedre beskyttelsen af ophavsretigheder – især patenter, varemærker og geografisk indikation. Endelig vil de fremme mellemfolkelig forståelse gennem udvikling af bæredygtig turisme.

Videnskab og teknologi

Det fortsatte bilaterale videnskabelige og teknologiske samarbejde skal være med til at fremme den grønne omstilling i Danmark og Kina. Det gælder samarbejde inden for klimaforandring-

ger, lav-kulstof udvikling, miljøbeskyttelse, bæredygtig håndtering og udnyttelse af vore ressourcer, bæredygtige teknologier inden for landbrug og fødevarer samt bæredygtig global sundhed. Det noteres også, at grøn omstilling og udvikling skal støtte sig på uddannelse af nye talenter. Samarbejdet må udelukkende have civilt sigte, det skal foregå på lige vilkår, være gensidigt åbent, samt sikre forskningsintegritet og akademisk frihed.

Danmark og Kina har på dette område ligeledes en Blandet Komite, som skal mødes regelmæssigt og diskutere og vurdere samarbejdet.

Realistisk?

Relationen mellem Danmark og Kina er på tyndere is, end den har været i mange årtier. Danmark lægger sin udenrigspolitik i slipstrømmen af USA. EU er tilsyneladende ikke i stand til at formulere en stærk uafhængig position i forhold til stormagtsrivaliseringen. De amerikansk-kinesiske relationer er eksplosive, og Danmark risikerer at ende i en konflikt, hvor vi må vælge USA frem for Kina. Set fra det perspektiv gør den nye aftale hverken fra eller til.

Men mange politikere, forskere, eksperter og erhvervsfolk argumenterer stadig, at en afkobling fra Kina er umulig. Den nye aftale viser, at Danmark officielt deler denne holdning.

Som diplomatisk værktøj, er aftalen konstruktiv, men den beskæftiger sig ikke med udfordringerne. Det videnskabelige og akademiske samarbejde mellem Kina og Danmark er nødlidende. Der er lagt væsentlige begrænsninger på det fra begge sider, og grænserne mellem civil kontra militær anvendelse af forskningen er mere flydende end nogensinde. Derfor er forskning og højere uddannelse blevet gjort til et sikkerhedsanliggende. Det modarbejder ønsket om åbenhed og akademisk frihed i aftalen, som ikke har bud på, hvordan parterne skal

varetage deres sikkerhedsinteresser i samarbejdet.

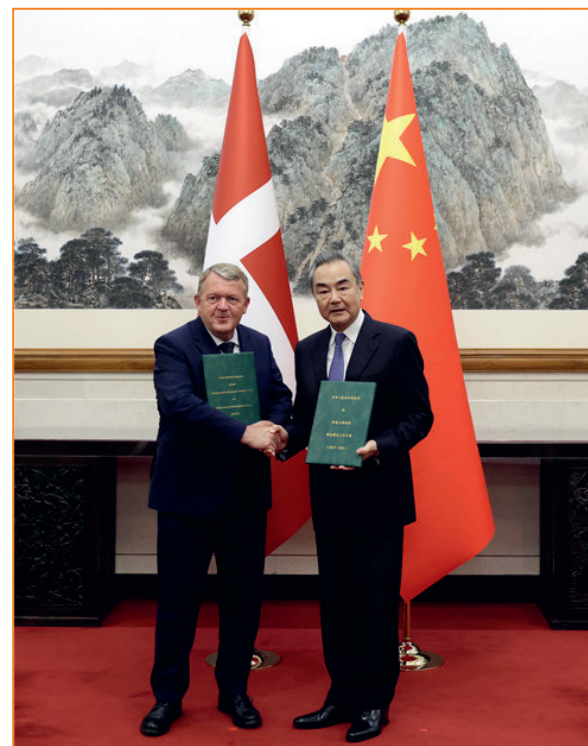
Aftalen er nok udtryk for det muliges kunst, og – hvis vi skal forstå Lars Løkke Rasmussen ret – også det nødvendiges kunst. Stort set alle samarbejdsområderne er kendte og prøvede. De fleste områder engagerer centrale danske myndigheder, herunder universiteterne, og i mange tilfælde er der også plads til organisationer og virksomheder i samarbejdet.

Vi må antage, at Kinas engagement i samarbejdet stadig er baseret på ægte interesse. På nogle områder er der fortsat noget at lære, på andre områder – f.eks. det maritime – kan parterne lære af hinanden. Endelig er der områder, hvor teknologier og løsninger kan udvikles i fællesskab. Det danske engagement vil stadig bringe danske institutioner og organisationer tæt på processer, teknologier og løsninger, som vil være afgørende for vores fremtid, og Kinas størrelse hjælper med at finde løsninger på en skala, som vi ikke kan være med på i Danmark.

Menneskerettighederne har i mange år været et betændt område mellem vestlige lande og Kina. Det er derfor bemærkelsesværdigt, at den nye aftale noterer, at begge lande anerkender nødvendigheden af at respektere FNs "Universal Declaration of Human Rights and the United Nations Charter". Det kunne opfattes som en gratis omgang, fordi Danmark og Kina begge har underskrevet erklæringen, men det må anses for en lille dansk sejr, at det fortsat er muligt officielt at diskutere menneskerettigheder med Kina.

Aftalen nævner intet om finansiering. Men erfaringen siger, at hver part betaler sit bidrag. Danmark kan finansiere en stor del af det grønne samarbejde via sine klimamidler, som er stillet til rådighed under Paris-aftalen.

Samlet set er den nye aftale udtryk for et stykke dygtigt diplomatisk

To udenrigsministre – Lars Løkke Rasmussen og Wang Yi med to underskrevne grønne aftaler. (Kilde: Officielt foto fra det kinesiske udenrigsministerium)

håndværk, hvis vi går med på præmissen om, at samarbejdet med Kina er nødvendigt. Det skal dog nævnes, at Danmark igen – som så mange gange før – anerkendte den kinesiske ét-Kina politik. Her lurder risikoen for, at Kina lukker ned for samarbejdet, hvis Danmark i de kommende år skulle finde på at følge en ændret Taiwan politik i USA og lade Kina i tvivl om vores reelle holdning til ét-Kina spørgsmålet.

*Se også Jonas Bering Lisbergs artikel i Kinabladet, nr. 92: "Status for det strategiske partnerskab: Kompliment, men i live".

Jørgen Delman er professor emeritus i Kinastudier, Københavns Universitet, medlem af bestyrelsen for Dansk-Kinesisk Forening og redaktør af Kinabladet. Han forsker i Kinas klimapolitik, Kinas grønne omstilling og det dansk-kinesiske samarbejde på klima-og energiområdet.

Solens død

AF RUNE HELLAND NIELSEN

Hvis man har været i Kina i løbet af en sommer, hvor varmen er intens, luften står stille, og fugten samler sig, kan man næsten mærke Yan Liankes beskrivelser. Rune Nielsen anmelder Yan Lianke i Susanne Posborgs flotte danske oversættelse.

Det er første gang i mange år, jeg skal skrive en boganmeldelse og første gang til et publikum, der består af andre end en dansklærer, min mor eller min far. Så med det i tankerne gik jeg i gang med at læse "Solens død".

Jeg har ikke tidligere læst noget af Yan Lianke, hverken på kinesisk eller dansk. Så jeg begyndte med at læse lidt om forfatteren for at få en ide omkring hans virke, historik og vinklen på hans bøger. Efter at have udtømt Wikipedia, hvilket var hurtigt klaret, gik jeg i gang med bogen.

Bogen foregår i den landlige del af Kina, umiddelbart vil jeg gætte på 1980'erne, men årstal nævnes ikke. Bogen følger en familie, bestående af mor, far og vores hovedperson Li Niannian. En dreng på 14 år, der har fået stemplet "dum". Af hvem og hvorfor er lidt uklart, men han navigerer rundt i landsbyen og i den forretning, hans forældre har. Imens fortæller han jævnligt om deres nabo, der er

forfatter, og der laves ofte referencer til hans bøger. Naboen hedder Yan Lianke.

Historien går for alvor i gang, da solen en dag i høstsæsonen ikke står op. Landsbyen forbliver indhyllet i mørke, og der begynder at ske mærkværdige ting.

Yan Lianke lader vores hovedperson Li Niannian forsøge at finde sin far i virvaret og samtidig finde begrundelsen for de mystiske omstændigheder. Flere af byens beboere begynder at drømme og gå i søvne. Eller rettere at leve i søvne, da de forsøger at udføre arbejde, løse gamle problemer og så videre i søvne.

Bogens præmis er svær at læse som andet end samfundskritik. Både i forhold til de udefrakommende omstændigheder, landsbybeboernes reaktioner og handlinger samt de myndighedspersoner, der delvis forsøger at få ro og kontrol på situationen. Flere af de problemer, personer skal løse, skyldes en form for moralsk forbrydelse enten imod andre beboere eller dem selv.

Landsbyen bliver dermed sat under et voldsomt pres, både socialt, da flere af disse moralske forbrydelser ser dagens lys, men også politisk i forhold til mangel på centralmagt og egentlig lov og orden. Der er også et psykologisk pres på den enkelte beboer. Frygten for ikke at få høsten i hus, frygten for at falde i søvn og indirekte frygten for at dele hemmeligheder i søvne. Dette medfører irrationelle handlinger, frygt og i nogle tilfælde mere skade, end det modsatte ville have gjort. En konsekvens af selvensur og social konformitet?

Hvor meget man skal lægge i fortolkningen, og hvor meget Yan Lianke fortæller en god historie, bør være op til den enkelte læser. Hvis man vil fortolke bogen, er der mange gode eksempler, passager og afsnit, der springer i øjnene. Alene brugen af

Yan Lianke er en af Kinas store, eksperimenterende forfattere. Seks af hans bøger er oversat til dansk, senest den anmelderroste **Solens død** i 2022. Her er han fotograferet på Louisiana i 2015, hvor han blev interviewet af Laura Dombornowsky.
(Foto: Jørgen Delman)

lig-olie, som bogen gør en dyd ud af at fortælle om hvordan bliver udvundet og anvendt, bør give enhver læser stof til eftertanke.

Nogle ord om oversætteren Susanne Posborg. Nu har jeg selv haft æren af for mange år siden at følge hendes fag ”Kinesisk oversættelse” på Aarhus Universitet. Så jeg er måske ikke helt uden subjektivitet – jeg fik et flot 9-tal – men hun oversætter godt. Valget af danske ord afspejler i flere tilfælde den kinesiske original noget nær perfekt. Samtidig vidner beskrivelserne og ordvalget om en viden om Kina og kinesisk kultur, som jeg finder passer perfekt til den lidt kringlede og mystiske historie.

Bogen kan klart anbefales. Jeg synes, den fortæller en god historie, en spændende situation og har et persongalleri, der på den ene side virker interessant og involverende og på den anden side meget letgenkendeligt. Man kan fornemme Kina i historien, valgene og måden, personerne reagerer på. Historien omkring byen og Niannians strabadser virker ikke urealistisk på noget tidspunkt, og måden Yan Lianke beskriver hændelserne på, giver et meget levende billede af forløbet. Man kan mærke varmen, fornemme stanken og se de

ophidsede eller fortabte kinesiske arbejdere, bønder og landsbyboere kæmpe sig igennem heden og natten.

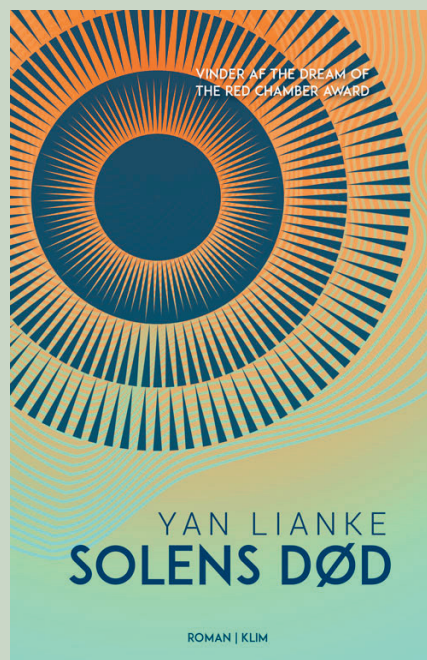
Hvis man har været i Kina i løbet af en sommer, hvor varmen er intens, luften står stille, og fugten samler sig, så kan man næsten mærke Yan Liankes beskrivelser. Høre når irritationen koger over hos landsbyboerne, og situationen bliver uudholdelig.

Jeg har allerede bestilt yderligere to bøger af Yan Lianke, den ene på baggrund af hans egne anbefalinger, ja han anbefaler sine egne bøger inde i bogen, den anden på baggrund af hovedpersonen Niannians anbefalinger. Så gennem denne bog får man altså anbefalinger både fra forfatteren selv og fra hans største fans, som han altså selv har skrevet frem. Alene af den grund bør man læse denne bog.

Yan Lianke: ”Solens død”. Oversat af Susanne Posborg. Forlaget Klim, 2022. 384 sider, 300 kroner.

Om anmelderen: Rune Helland Nielsen er cand.mag. og lektor i kinesisk og afsætning på Tradium Handelsgymnasiet i Randers.

Yan Lianke skrev ”Solens død” i 2015.
(Foto: Forlaget Klim)

Kinas ændrede rolle i globaliseringen

STINE HAAKONSSON

Kina indtager nu en ny position i den globale økonomiske og geopolitiske orden. Det har stor betydning for, hvordan Kina bliver set på i resten af verden og motiverer især EU og USA til at genoverveje relationerne til Kina.

På tværs af kloden anses Kina for et land, der i stigende grad ligner en økonomisk og teknologisk supermagt. I EU, USA og i stigende grad også i Danmark er

kontrasterne dog tegnet tydeligt op mellem aktører, der ser Kina som en systemisk rival, der skal isoleres og beskyttes imod, og aktører, der ser samarbejde og partnerskaber med Kina som et rationelt og nødvendigt engagement, der giver store fordele. Det er i netop denne kontekst, i denne geopolitiske balancegang mellem yderpunkter, at nuancerne og kompleksiteterne omkring Kinas ændrede rolle udspiller sig.

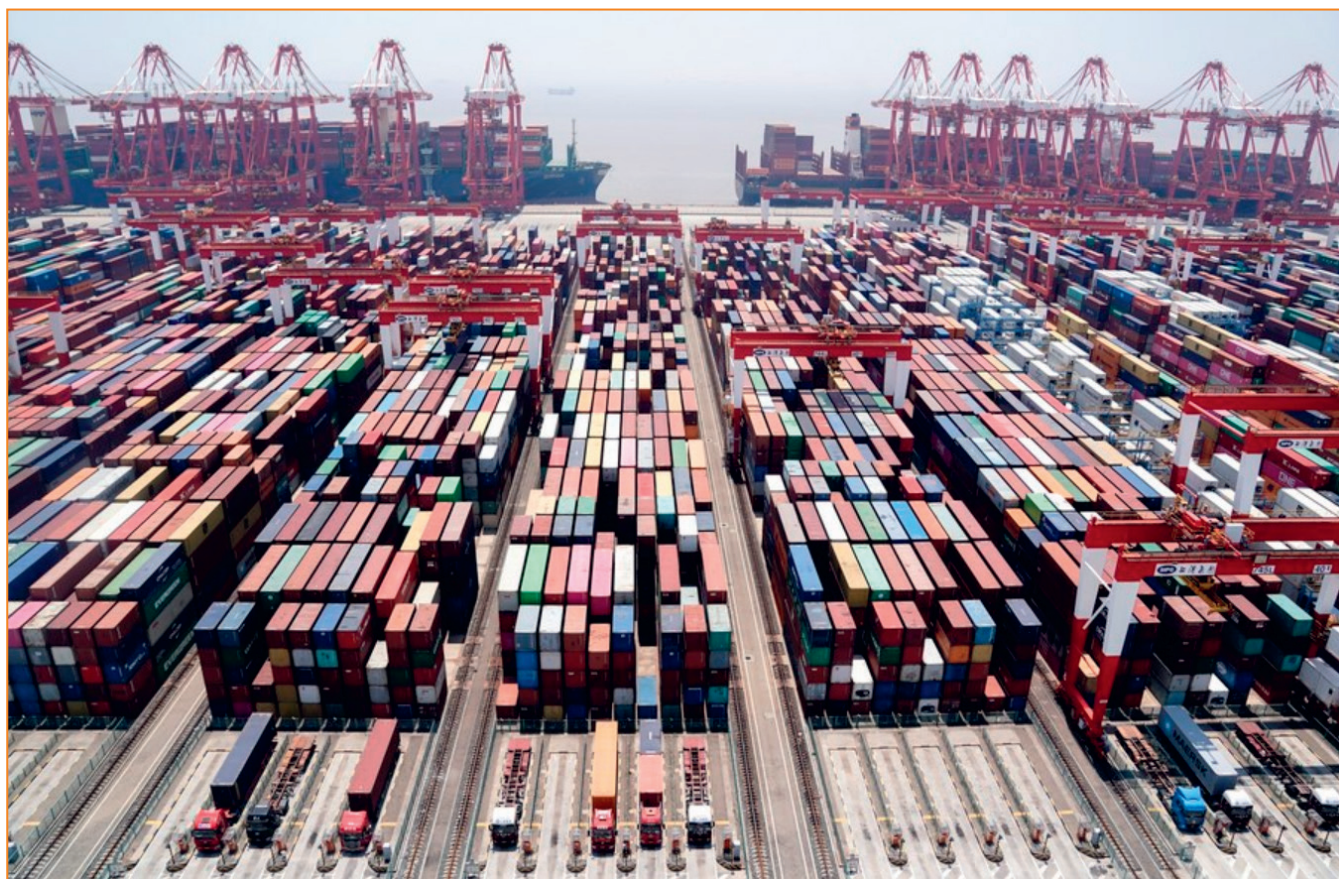
Ny rolle i værdikæderne

Men hvorfor ser vi netop nu anderledes på Kina end tidligere, når vi taler om den geopolitiske orden? Her er der

to forklaringer. For det første har Kina flyttet sig hurtigt fra at være en økonomi baseret på masseproduktion for udenlandske (for eksempel europæiske) virksomheder i de segmenter af værdikæderne, hvor værditilførslen er lavest.

For det andet indtager kinesiske aktører nu vigtige positioner i værdikæderne i forhold til både forskning og udvikling, henholdsvis design og branding. Det giver kinesiske virk-

På trods af COVID-19 epidemien var Shanghai havn fortsat verdens travleste container-havn i 2022. Det var 13. år i træk. (Kilde: Xinhua/Ding Ting, 17.5.2022)

somheder og hele industrier større uafhængighed, egne brands og egen teknologi.

Den 'catch-up' proces, som Kina har været igennem, har opgraderet kinesiske virksomheder fra at være 'følgere' til at være 'stifindere'. Langt flere kinesiske virksomheder sætter nu retningen for industriudviklingen globalt. Samtidigt har nye politiske markedsstrømninger i Kina i kombination med konsekvenserne af Covid-19-nedlukninger vist, at der er større global afhængighed af Kina end det er tilfældet den anden vej.

På vej som vidensnation

Hertil kommer Kinas generelle udvikling og politiske prioritering i retning af at blive en vidensøkonomi. Dette skift er igennem de seneste tre femårsplaner blevet suppleret og faciliteret af store investeringer i uddannelse, forskning og teknologisk udvikling. Her er det relevant at nævne massive investeringer i fremtidens teknologier, for eksempel i grøn teknologi, kunstig intelligens, og kvanteberegning.

Det er teknologier, hvor kinesiske forskere og virksomheder står stærkt og konkurrerer direkte med de forsvarende globale teknologiske verdensmestre, som for eksempel Danmark. Hvor kompleksiteten af relationerne til Kina tidligere har været baseret på ideologiske forskelle, er det nu i højere grad økonomi og teknologi, der ligger til grund for rivalisering og strategiske partnerskaber.

Kina i de globale værdikæder

Ser man på udenlandske virksomheders motiver for at investere i og udlægge aktiviteter til Kina, er der siden årtusindskiftet sket en ændring af virksomhedernes bagvedliggende strategier. Det gælder ikke så meget i investeringernes størrelse, som for enkelte virksomheder reelt er nedadgående, men i investeringernes natur.

Hvor det tidligere var et billigt

produktionsapparat, der tiltrak investeringer, er det nu også muligheder på det kinesiske marked for adgang til infrastruktur og talent til forskning og udvikling.

I en undersøgelse af danske virksomheders motivation for at placere aktiviteter i Kina, fandt vi, at motivationsfaktoren blandt de største og mest internationaliserede danske virksomheder er at opbygge et solidt netværk i det kinesiske innovationssystem og til leverandører af teknologiske komponenter. Det er aktiviteter, der kræver samlokalisering. Man må være til stede for at kunne etablere tillidsbaserede relationer, dele tavs viden og udvikle helt nye løsninger.

Et eksempel er den elektrificering, der foregår i forbindelse med investeringer i vedvarende energi og bæredygtige løsninger. Det er en omstilling, der kræver stor kapacitet til energilagring – især batterier. Den kinesiske virksomhed CATL er i dag en af verdens førende udviklere af nye batteriteknologier og en partner, som virksomheder har brug for at være i nærheden af, hvis de skal udvikle produkter i den retning. Batteriproduktionen er lokaliseret i Kina, som producerer ca. 70% af verdens litiumbatterier. Hvis en virksomhed vil udvikle digitale løsninger, er det også ofte kinesiske partnere, der leverer teknologien.

Hvis virksomheder ønsker at sælge produkter på det kinesiske marked, er det også en klar fordel at have udviklet produkterne specifikt til efterspørgslen i Kina, og lægemidler eller bioteknologiske produkter skal udvikles og testes lokalt. Der er også uforudsete eksterne omkostninger, som de transportudfordringer, der viste sig under Covid-19 krisen. Her så vi tydeligt, hvor sårbart et globaliseret produktionssystem kan være, og hvor vigtigt det er at have netværket i orden.

I det hele taget møder udenlandske virksomheder nye udfordringer i

Kina, som kræver kompetencer, de har svært ved at identificere og udvikle. Parallelt med alt dette, og mens europæiske og amerikanske virksomheder overvejer at regionalisere deres forsyningskæder, har Kina igennem Belt and Road Initiativet investeret i at styrke handel og infrastrukturforbindelser mellem Kina og andre dele af verden.

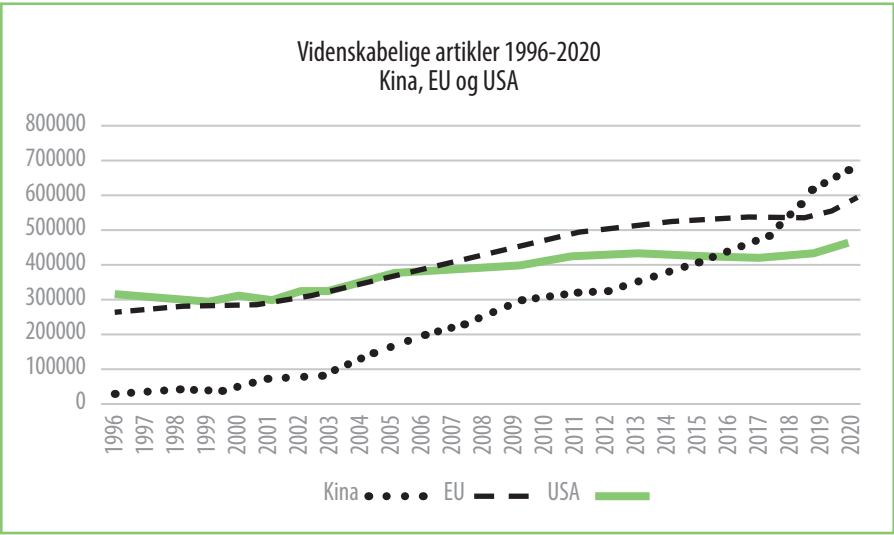
Teknologi og forskning

I 2006 identificerede en langsigtet kinesisk udviklingsstrategi betydningen af at udvikle en vidensbaseret økonomi (se citat). Siden da har Kinas ledelse haft ambitioner om en topstyret teknologisk udvikling, som bevæger sig fra Beijing ned til regioner, universiteter og virksomheder. Resultaterne er begyndt at vise sig, og på mange områder har Kina udviklet videnskapacitet i et utroligt tempo.

“ Vi må sætte styrkelsen af national innovativ kapacitet i centrum for vores økonomiske omstrukturering, ændringen af vores vækstmodel og styrkelsen af vores nationale konkurrencekraft. Det er derfor et vigtigt strategisk valg for Kinas fremtidige udvikling at opbygge et land, som er orienteret mod innovation.

*Medium to Long-Term Plan, 2006-2020
[oversat af red.]*

Dette politiske skift har ført til udviklingen af et helt nyt organisatorisk set-up omkring videnskab, teknologi og innovation. Modsat flere europæiske lande er investeringerne i forskning og udvikling steget betydeligt i Kina. Det politiske formål har været at reducere afhængigheden af udenlandsk teknologi og positionere Kina blandt de fem førende lande i verden

FIGUR 1 Antal videnskabelige artikler af forskere fra hhv. Kina, EU27 og USA (1996-2020). (Kilde: Verdensbanken, 2023)

målt på videnskabelig produktion (publikationer), hvilket faktisk er lykkedes (se Fig. 1).

Denne prioritering er blevet løbende udviklet og implementeret gennem de seneste 5-årsplaner, der fra et topstyringsperspektiv har sat rammer for at udvikle særligt strategiske sektorer gennem en 'missions-dreven innovationspolitik'. Det er sektorer og områder, der overlapper med strategiske satsningsområder, som også EU og USA har valgt. Samtidigt er der blevet etableret store forskningscentre og investeret enorme summer i at opbyg-

	Imitation (- 1990'erne)	Innovation (1990'erne - 2006)	Invention (2006 - nu)
Formål	Uddannelse Industrialisering Økonomi	Nationalt innovations-system Global integration	Globalt lederskab Vidensøkonomi Teknologisk front
Fokusområder	Udvikling af fagligheder og discipliner	Innovation og teknologioverførsel	Innovation i Kina Grundforskning
Aktører	Opbygning af universiteter og prioritetsprogrammer	Regionale klynger Forskningscentre Industri-universiteter	Infrastruktur Sammenhænge Satsningsområder

FIGUR 2 Kinas innovationspolitiske fokus – fra imitation til invention.

ge innovationskapaciteten. Det har givet Kina en helt anden position i videnskløbet.

Figur 2 illustrerer Kinas ændrede forsknings- og industripolitiske kurs over de seneste 30 år. Fra 1990'erne fokuserede Kinas videns- og innovationspolitik på at opbygge kapacitet gennem investeringer i grundforskning og industrialisering. Fra senere i 1990'erne og starten af 2000'erne satse-

Den dansk-kinesiske bygning på SDC i Beijing, hvor danske og kinesiske forskere og studerende arbejder sammen hhv. studerer inden for både de hårde og de bløde videnskaber. (Foto: Stine Haakonsson)

de Kina på at få hele konteksten med og koble sig op på globale vidensstrømme. Siden 2006 har kinesisk forskning placeret sig forrest i den globale teknologiske udvikling.

Kina og de sjældne jordarter

Kinas nye geopolitiske position i forhold til forsyningskæder og innovationskapacitet spiller sammen i de problematikker, der lige nu konfronterer resten af verden omkring adgang til 'sjældne jordarter'. Sjældne jordarter er ikke så sjældne, som man skulle tro af navnet, men de er fordelt i små mængder, svære at udvinde og udvindingen forurener. Derfor trak USA og Europa sig ud af denne sektor og overlod den til kinesiske aktører tilbage i 1980'erne.

Dengang var anvendelsen af disse jordarter begrænset. Men med nye teknologier, der bruger permanente magneter (elbiler og vindmøller), touchscreens m.m. har de sjældne jordarter fået en vigtig og værdifuld betydning. De er nødvendige i mange produkter, som bruges i den grønne omstilling og har egenskaber, som ikke findes i samme kvalitet i andre mineraler.

Kina begyndte at opbygge kapacitet inden for sjældne jordarter i slut 1980'erne, da de andre aktører lukkede ned for produktionen. Området blev udviklet sammen med et videnskabeligt fokus på mineraler og jordarter og på geologisk forskning generelt. I løbet af 1990'erne blev nye teknologier til udvinding af sjældne jordarter udviklet af kinesiske aktører. Minedriften og metoderne blev mere effektive og mindre forurenende, og de kinesiske

aktører har siden fået en førerposition på markedet.

Med en global klimadagsorden, der kræver udvikling af ny grøn teknologi, er Kina helt fremme i forhold til udvikling og brug af sjældne jordarter. I dag forarbejdes ca. 80% af verdens forbrug af sjældne jordarter i Kina, som for nyligt har indført eksportregulering af disse. Denne regulering kan potentielt få meget store konsekvenser. Ser man for eksempel på EU's forbrug i industrien, kommer 98% af de sjældne jordarter fra Kina. Der er tale om en total afhængighed. Det giver Kina en dominerende position og mulighed for at etablere en flaskehals i de europæiske forsyningskæder.

Afhængighed af Kina

Mens Kina har fået en central position i den globale økonomi og i den geopolitiske orden, er afhængighedsforholdet for Europa og USA større, end det har været før. Det gør relationerne til Kina mere komplekse end tidligere. Det skaber et nyt behov for ny udenrigspolitisk, handelspolitisk og sikkerhedspolitisk balancegang i resten af verden. Nye faktorer motiverer derfor omverdenen til at udvikle relationer

og samarbejde med Kina på et mere nuanceret grundlag for at løse de store globale udfordringer og samtidig undgå eskalering af konflikter, der vil forhindre sådanne løsninger. Det forklarer den pragmatiske balancegang, vi ser i USA, i EU og i Danmark omkring bilateralt samarbejde med kinesiske aktører.

Stine Haakonsson, ph.d., er økonomisk geograf og ansat som lektor på Copenhagen Business School, hvor hun forsker i den globale omorganisering af industrier. De seneste 15 år har Stines forskning haft særligt fokus på den globale industrielle omstrukturering, herunder Kinas rolle. Samtidigt leder hun den samfundsvidenskabelige del af Sino-Danish Center for Research and Education i Beijing (SDC). SDC har to samfundsfaglige kandidatprogrammer og en række PhD projekter og forskningssamarbejder på tværs af danske og kinesiske universiteter. I den forbindelse har Stine tre igangværende forskningsprojekter med kinesiske kolleger: (1) (Om)organisering og innovation for grøn omstilling, (2) vidensinfrastruktur og (3) internationalisering af virksomheders forskning og udvikling.

*Besøgende hos den kinesiske bilproducent Xpeng på International Motor Show, kendt som IAA MOBILITY 2023, i München, 5. September, 2023.
(Foto: Xinhua/Ren Pengfei)*

Mit Kinabillede

På landet i Kina i foråret 1976

*Sammen med familien Sun i Shangnian-landsbyen, 1976. Bemærk moderens bundne fødder.
(Foto: Søren Clausen)*

AF TAGE VOSBEIN

Kinabladet efterlyser tilsvarende historier fra vores læsere. De skal fortælle om et Kinafoto fra det private fotoalbum. Rammerne er frie, men fotoet skal selvfølgelig have en kvalitet, der tåler reproduktion. Omfang maks. 500 ord.

1975-76 gik jeg på Beida – Peking Universitet – i en blandet klasse af udenlandske og kinesiske studerende. Formelt set var det stadig under Kulturrevolutionen. Den havde dog nok været slut i flere år, selv om der

var kræfter, der søgte at holde fast i nogle af dens utopier. Kurset hed 'Nyere kinesisk historie', og for de kinesiske studerende var det en slags efteruddannelse. For mange af os udenlandske studerende var det dog mere en chance for at lære sprog og komme nærmere på det kinesiske samfund.

Det første var selvfølgelig mest op til én selv, men det andet var ikke så ligetil. Vi boede godt nok på tomands-værelser sammen med kinesiske med-studerende, men kommunikationen var i de fleste tilfælde meget begrænset, og de fleste boede i Beijing-områ-

det og var væk i weekenderne. Det var noget af en sensation, da en af mine venner fortalte, at han faktisk havde været inviteret hjem for at besøge sin værelseskammerats familie. Det foregik meget tys-tys, men alligevel fik værelseskammeraten problemer med det.

Hele projektet med at åbne op for udenlandske studerende var et dristigt eksperiment. Ingen kunne være sikre på, hvad vej de politiske vinde ville blæse, selv om tendensen mod mere åbenhed havde været i stadig vækst siden 1972, hvor den amerikanske præsident, Richard Nixon, besøgte

Kina (ligesom i al beskedenhed også undertegnede.)

Uddannelse på landet

Men vi drog fordel af en af Kulturrevolutionens nyskabelser – “åben dørstudier” (*kaimen banxue* 开门办学). I to gange 14 dage var vi på ekskursioner til “det virkelige liv.” Første gang om vinteren til det kæmpestore stålværk vest for Beijing (*Shougang* 首钢 – nu nedlagt og måske kendt fra skibakken ved de olympiske vinterlege.) Her havde vi nogle dages fornøjelse med at være lærlinge i støbeformværkstedet, men opholdet blev brat afbrudt, og vi blev sendt tilbage til Beida, da Kinas premierminister, Zhou Enlai, døde den 8. januar.

I april blev det så tid til at opleve Kina på landet, og i fjorten dage opholdt vi os i landsbyen Shangnian (上辇村) ca. 15 kilometer nordøst for Beijings internationale lufthavn. Vi blev to og to indkvarteret sammen med vores kinesiske værelseskammerater hos lokale familier i landsbyen. Selv kom jeg til familien Sun, der bestod af faderen, Sun Guang, på 65 år, moderen, som jeg aldrig fik sat navn eller alder på (men hun var en del yngre end manden), datteren på 20 år, Sun Xiuling, og sønnen Sun Weixin på 14. En lidt ældre datter på 22 boede ikke længere hjemme.

Huset bestod af to rum på hver sin side af køkkenet, som også var indgangen. Som sædvane i Nordkina optog en stor muret *kang* det meste af pladsen. Den blev opvarmet gennem kanaler af røgen fra ildstedet i køkkenet, og som gæster sov vi på den om natten. Dagens måltider blev indtaget sammen med faderen, mens resten af familien med mellemrum sneg sig til at kaste nysgerrige blikke ind.

Det var tydeligt, at familien havde fået tilskud til at beværte de udenlandske gæster, og det kom også familien til gode. Jeg husker gamle Suns forbløffelse, da min udenlandske medstu-

derende med slet skjult væmmelse sorterede fedtklumperne fra i en *hongshaorou*-ret. Det blev for meget for Sun, og han fiskede dem til sig fra hans skål. Det var bestemt ikke et velstående hushold, men de havde deres lille private jordlod, hvor de havde tre grise, et lille hønsehold samt kunne dyrke løg.

Vores dage i landsbyen gik med en blanding af undervisning og arbejde i marken. Ofte var det sidste en kærtkommen afveksling fra de lange og indimellem kedelige sessioner, men vi fik også masser af konkrete oplysninger om stedet, mængder af tal og lange historiske udredninger om områdets nyere historie, som jo var klassens hovedemne.

Skjult historie

Men jeg har for nylig opdaget noget fra landsbyens historie, som vi ikke fik fortalt dengang. Foråret 1976 var en politisk turbulent tid. Set i bakspejlet kæmpede den kulturrevolutionære ledelse under ‘Firebanden’ en desperat kamp for at holde på magten, og dengang så de stadig ud til at have vind i sejlene. I perioden fra Zhou Enlais død i januar til demonstrationerne på Tian’anmen-pladsen i starten af april blev Deng Xiaoping trin for trin fjernet fra magten. Allerede i løbet af vinterens vægaviskampagne på universitetet havde vi set Deng blive angrebet ved navns nævnelse, og nu hvor vi drog af sted mod Shangnian-landsbyen, var han reelt blevet sat af magten.

Nyt materiale viser nu, at Shangnian-landsbyen og folkekommunen, som den var en del af, havde haft en central rolle i opgøret med Det Store Spring Fremad.

Kampagnen, der var startet i 1958, havde ført til katastrofale tilstande i

Den første vægavis på Beida, der i vinteren 1975 angreb Deng Xiaoping ved navns nævnelse. (Foto: Søren Clausen)

det meste af landet. Et vigtigt element i den førte politik var, hvad kritikerne kaldte “ligemageri”, hvor man søgte at gennemtvinge den kommunistiske drøm – *at yde efter evne og nyde efter behov*. Det havde blandt andet medført, at man i folkekommunerne oprettede fælleskøkkener, hvor alle skulle indtage deres måltider. Alene i Shunyi-amtet var der over 1100 af dem. I april 1961, næsten præcis 15 år før vores ophold, kom Deng Xiaoping med et stort hold til området for at lave omhyggelige undersøgelser af situationen. Der blev holdt møder på alle niveauer, men det var svært at få ledere til at svare ærligt på spørgsmål om, hvordan det gik. Som en del af Dengs undersøgelser kom hans kone, Zhuo Lin, til netop vores landsby, hvor hun boede i en uge hjemme hos en familie – også en familie Sun (det hed stort set alle i landsbyen). Zhuo Lin kunne efter opholdet berette, at mange af bønderne havde et meget kritisk syn på den førte politik, især med hensyn til fælleskøkkener. Dengs undersøgelser i Shangnian og omegn var medvirkende til en drastiske omlægning af landbrugspolitikken, som – afbrudt af Kulturrevolutionen – også blev fundamentet de reformer, som i 1978 startede den næsten ufattelige udvikling, som har ført til det Kina, vi ser i dag.

Det må stå som et ubesvaret spørgsmål, hvorfor skolen havde udvalgt netop denne landsby til vores ophold.

Tage Vosbein er mag. art. i sinolog og medlem af Kinabladets redaktion.

Vietnam og Kinas svære balanceakt

AF JOHN NIELSEN

Vietnam har igennem årtier været en geopolitisk skueplads for forskellige stormagter. Supermagts-rivaliseringen under den kolde krig er i dag erstattet af en rivalisering mellem USA og Kina, og Kinas aggressive fremfærd i Det Sydkinesiske Hav har ført Vietnam og USA tættere sammen. Det er imidlertid stadig relationen til Kina, der er afgørende for Vietnams udenrigspolitiske kurs.

Vietnam har igennem århundreder været underlagt kinesisk dominans og udsat for utallige invasioner, senest i 1979. Den lange historie med krige og besættelser spiller stadig ind i forhold til fastlæggelsen af Vietnams sikkerheds- og udenrigspolitik, og ikke mindst vietnamesernes syn på Kina.

For Kina spiller naboskabet og Vietnams geopolitiske placering en vigtig rolle i landets udenrigs- og sikkerhedspolitik. Vietnam er det eneste land, der både har maritime grænser til Kina, adgang til de vitale skibsruter i Det Sydkinesiske Hav og samtidig deler en lang landegrænse med Kina.

Siden Vietnams besættelse af Cambodja i 1979 har relationen mellem de to lande udviklet sig fra et strategisk modsætningsforhold til et omfattende politisk og økonomisk samarbejde, der samtidig er præget af nationalistiske undertoner og tvister i Det Sydkinesiske Hav.

Parti-relationen

En af grundpillerne i forholdet mellem Kina og Vietnam er relationen mellem de to kommunistpartier, der deler et ideologisk fællesskab. Begge partier har interesse i at bevare etpartisystemet og modsætter sig politisk pluralisme og vestligt demokrati.

De to landes højeste myndighed er partiet og ikke regeringerne. De overordnede aftaler mellem de to lande godkendes altid af Politbureauet, og opstår der større konflikter mellem landene, løses disse typisk af partierne og ikke på regeringsniveau.

Generalsekretæren for det vietnamesiske kommunistparti, Nguyen Thu Trong, var da også den første udenlandske leder, der blev inviteret til Beijing efter at Xi Jinping havde fået bekræftet en ny periode som præsident i oktober 2022, og fokus under møderne var netop på at styrke parti-relationerne. Først et halvt år senere besøgte Vietnams premierminister Kina.

Den "Comprehensive Strategic Cooperative Agreement", der blev indgået i 2013, regulerer samarbejdet mellem de to lande og håndteres gennem halvårlige møder i en styringskomite, der ledes af to vicepremierministre. Der er ligeledes nedsat en fælles forsvarskomite, og en komite, der løbende følger landegrænseaftalen, økonomiske komiteer mv.

Samarbejdet mellem de to lande baseres således på et ret omfattende netværk af komiteer, der sikrer den løbende kontakt mellem partierne og de to regeringer. De senere år har der været fokus på at styrke kommunikationen mellem landene og imødegå kriser, og der er oprettet en række "hotlines", som kan aktiveres, hvis der opstår krisesituationer.

Alliancefri udenrigspolitik

Vietnam har siden genforeningen i 1975 fastholdt en alliancefri udenrigs- og sikkerhedspolitik. Den afspejles i dag i de "fire nej'er" i landets forsvarspolitik: Ingen udenlandske militærbaser på vietnamesisk jord; ingen militære alliancer med andre lande; ingen samarbejder med andre lande mod tredjeland; og ingen magtanvendelse eller trusler om brug af magt i internationale relationer.

De sikkerhedspolitiske principper kombineres med de meget brede udenrigspolitiske principper om uafhængighed, selvstændighed, multilateralisme og spredning af samhandel.

På den baggrund har Vietnam

siden partikongressen i 2011 arbejdet intenst på at styrke sine internationale relationer gennem indgåelse af stribevis af økonomiske og politiske partnerskaber med lande i hele verden samt en række store frihandelsaftaler. Vietnam har således tilsluttet sig CPT-PP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) og RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership), indgået en omfattende frihandelsaftale med EU og på det seneste tilsluttet sig USA's løst definerede IPEF (Indo-Pacific Economic Framework).

Multilateralt har Vietnam de seneste 10-15 år prioriteret at spille en mere aktiv og synlig rolle. Det gælder blandt andet i FN og inden for Sammenslutningen af Sydøstasiatiske Nationer (ASEAN). Vietnam er et af de lande, der tillægger ASEAN-samarbejdet stor betydning og ser ASEAN som en "buffer", der bidrager til at balance relationen mellem Kina og USA i Sydøstasien.

De mange partnerskaber og frihandelsaftaler og den mere aktivistiske multilateralisme er en del af Vietnams strategi for at imødegå Kinas opstigen, men ses også som en vigtig del af forsøget på at udvikle strategisk autonomi i rivaliseringen mellem Kina og USA.

Vietnam og stormagterne

Siden Kina og Vietnam genoptog de diplomatiske forbindelser i 1991, har Kina udviklet sig til at blive Vietnams største samhandelspartner, og Vietnam er blevet en vigtig investerings-destination for kinesiske virksomheder.

Kina har i dag et stort overskud på handelsbalancen med Vietnam, og en del kinesiske virksomheder har flyttet produktion til Vietnam for at få del i landets voksende forbrugsmarked, men også med fokus på eksport. Mange af de virksomheder, der har slået

◀ *Kina og Vietnam genoptog de diplomatiske forbindelser i 1991. Siden er Vietnam blevet en vigtig investerings-destination for kinesiske virksomheder, og Kina har udviklet sig til at blive Vietnams største samhandelspartner. Her myldretid i Ho Chi Minh City. (Foto: Wikimedia Commons)*

sig ned i Vietnam, nyder godt af Vietnams frihandelsaftale med EU og andre af de frihandelsaftaler, Vietnam har indgået.

Samtidig har Vietnam været tøven-
de over for Kinas Belt and Road-
initiativ (BRI). Selv om landet formelt er
en del af BRI, har Vietnam ikke ønsket
at øge afhængigheden af Kina gennem
optagelse af kinesiske lån til de store
infrastrukturprojekter.

Xi Jinpings drøm om et kombine-
ret tog- og vejnet fra den kinesiske
grænse ned gennem Vietnam og via
Bangkok til Singapore eksisterer der-
for stadig kun på tegnebrættet, og
Vietnam har særligt vendt sig mod
Japan for at sikre finansiering til den
stærkt nødvendige opgradering af
landets infrastruktur. Vietnam har
ligeledes af sikkerhedsmæssige grunde
besluttet ikke at anvende Huawei i sit
5G-netværk, men i stedet valgt at satse
på selv at udvikle netværk.

Siden genoptagelsen af de diplo-
matiske forbindelser mellem Vietnam

og USA i 1995 har begge lande arbej-
det intenst på at opbygge et tillidsska-
bende samarbejde. De senere år med
øget fokus på de fælles sikkerheds-
interesser i Det Sydkinesiske Hav.

Indgåelsen af "Comprehensive
Partnership"-aftalen i 2013 var et
afgørende gennembrud i landenes
samarbejde. Som en del af aftalen
forpligter landene sig blandt andet til
at respektere hinandens politiske
systemer. USA har da også tilsidesat
bekymringer om menneskerettigheds-
situationen og manglende demokrati i
Vietnam til fordel for at få en vis geo-
politisk indflydelse i forhold til Kina.

USA og Vietnam deler bekymrin-
gen over Kinas voksende selvhævdelse
i regionen, og USA ser Vietnam som
et land, der kan stå op mod Kina i Det
Sydkinesiske Hav. USA ved godt, at
Vietnam ikke bliver en ny forsvarsalli-
eret, og at de to lande ikke vil indgå i
en alliance med fokus på at inddæm-
me Kina, men geopolitisk er Vietnam
en af USA's absolutte topprioriteter.

Vietnameserne ved også, at USA's
handling i forhold til landet primært
styres af rivaliseringen med Kina.
Hvor langt og hvor hurtigt samarbej-
det mellem USA og Vietnam kan
udvikle sig, vil derfor også fremover
afhænge af Vietnams relation til Kina.

Samlet set har Vietnam siden 2011
gennem et særdeles aktivt diplomati
og ved at indgå partnerskaber og
frihandelsaftaler styrket landets strate-
giske autonomi i forhold til stormag-
terne. Særligt arbejder Vietnam hårdt
på at styrke relationerne til "middle
powers" i Indo-Pacific, herunder
Japan, Indien, Sydkorea og på det
seneste også Australien.

Territoriale tvister og nationalisme

I takt med Kinas voksende selvhæv-
delse, siden Xi Jinping trådte til i 2013,
har særligt rivaliseringen mellem Kina
og USA samt Kinas militære oprust-
ning og magtudøvelse i Det Sydkinesi-
ske Hav udfordret Vietnam. Det star-
tede ellers godt, da Kina og Vietnam i
2000 løste deres tvister om den fælles
landegrænse og den maritime grænse
i Tonkinbugten.

Men det seneste årti har Kina
optrappet sin aggressive adfærd i Det
Sydkinesiske Hav gennem udbygning
af småøer med militære installationer.
Kina gør med sin "nine-dash line"
krav på op mod 80% af Det Sydkinesi-
ske Hav, og kravene rækker ind over
Vietnams maritime grænser og eks-
klusive økonomiske zone (EEZ).

I 2016 afviste det Internationale
Havretstribunal i Haag Kinas krav og
afgjorde, at de var i strid med FN's
Havretskonvention. Kina har imidler-
tid nægtet at efterfølge tribunalets
afgørelse. Da Kina i 2014 flyttede en
kæmpe olieplatform ind i Vietnams
EEZ, førte det til de mest alvorlige
spændinger i forholdet mellem Kina
og Vietnam i årtier.

Krisen med olieplatformen udløste
voldsomme anti-kinesiske reaktioner i
befolkningen og førte til plyndring og

Kina har optrappet sin aggressive adfærd i Det Sydkinesiske Hav gennem udbygning af småøer med militære installationer. Med sin "nine-dash line" gør Kina krav på op mod 80 procent af Det Sydkinesiske Hav, og kravene rækker ind over Vietnams maritime grænser og eksklusive økonomiske zone (EEZ). (Kilde: New Internationalist)

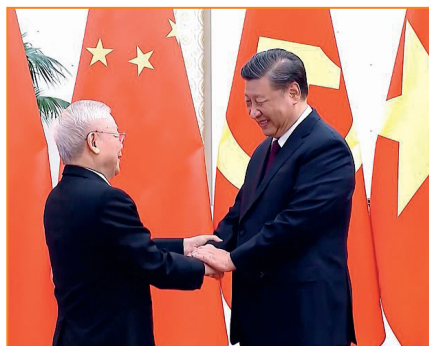

afbrænding af hundredvis af kinesisk ejede fabrikker og virksomheder, mens tusindvis af kinesiske statsborgere måtte forlade landet. Krisen blev midlertidigt nedtonet efter konsultationer mellem de to kommunistpartiers top.

Kina fortsatte dog ufortrødent intimideringen af vietnamesiske fiskerfartøjer og tvang i 2018 og 2019 Vietnam til at ophæve olieboringsaftaler med både russiske og spanske virksomheder. Vietnam måtte efterfølgende betale store erstatningssummer til firmaerne, mens Kina fortsatte med at udbyde områder inden for Vietnams EEZ til olieudvinding.

De territoriale tvister i Det Sydkinesiske Hav har i dag udviklet sig til Vietnams største sikkerhedsproblem og er et konstant irritationsmoment i de to landes bilaterale relationer. Episoderne i Det Sydkinesiske Hav har samtidig understreget stormagten Kinas holdning over for den mindre nabo, der i Kinas optik bør indordne sig, og stridighederne har genoplivet den ulmende nationalisme i den vietnamesiske befolkning.

Vietnameserne er den befolkning i Sydøstasien, der bedst forstår kinesisk kultur, tænkning og adfærd, og det er en del af mange vietnameseres identitet at være mistænkelige over for Kina. Nationalismen og bekymringen over Kinas stigende selvhævdelse i regio-

To kommunistiske generalsekretærer i et varmt håndtryk 2022. Vietnams Nguyen Phu Trong og Kinas Xi Jinping.
(Foto: Wikimedia Commons)

"Heritage and Freedom" flag til minde om Slaget ved Paracel øerne i 1974.
(Foto: Wikimedia Commons)

nen deles også af mange i Kommunistpartiet, og de vietnamesiske ledere ved, at hvis de bøjer sig for meget over for kinesiske provokationer eller pres, kan det undergrave partiets legitimitet.

Fremtiden

De vietnamesiske ledere er opmærksomme på, at som følge af landets geopolitiske placering og Kinas økonomiske og militære magt, har Vietnam ikke råd til at opbygge et fjendskab til Kina. Det vietnamesiske kommunistparti skal på en og samme tid vise, at det evner at samarbejde politisk og økonomisk med Kina, men samtidig at det kan stå op mod Kinas aggressivitet, særligt i Det Sydkinesiske Hav, og håndtere en voksende nationalisme i befolkningen.

Der er megen international fokus på den historiske forbrødring mellem USA og Vietnam, og de to lande har netop opgraderet samarbejdet under et møde mellem præsident Biden og Nguyen Thu Trong i Hanoi. Aftalen ændrer imidlertid ikke ved Vietnams udenrigspolitiske kurs. Det er usandsynligt, at Vietnam vil indgå i et formelt samarbejde, der har til formål at inddæmme Kina, og de vietnamesiske ledere vil fastholde en linje, der ikke

grundlæggende anfægter Kinas interesser.

Kina vil for sin del søge at udvide og styrke det politiske og økonomiske samarbejde med Vietnam. For Kina er det afgørende at fastholde Vietnam som en stabil nabo, der forholder sig neutral og alliancefri. Samtidig vil Kina fortsat forsøge at begrænse Vietnams muligheder for at styrke samarbejdet med USA og ikke tøve med at anvende trusler, hvis Vietnam læner sig for tæt op ad USA.

De sidste årtier har Vietnam behændigt formået at balancere sin udenrigspolitik, og landet er nu hverken for tæt på eller for langt fra nogen af stormagterne. De kommende år vil vise, om Vietnam kan fastholde sin strategiske autonomi, blandt andet gennem et øget samarbejde med de større asiatiske lande og EU.

John Nielsen er senioranalytiker på Dansk Institut for Internationale Studier, DIIS, og tidligere ambassadør i Vietnam, Laos, Spanien og Myanmar.

OPSKRIFT

jiaozi

饺子

AF XIANG GUO

En af de helt store klassikere i det kinesiske køkken er kinesiske ravioli (jiaozi 饺子). *Jiaozi* er en integreret del af den kinesiske kultur. Hele processen med at forberede og spise *jiaozi* er en yndet familieaktivitet, som typisk også er en del af en traditionel kinesisk nytårsfest. *Jiaozi* kan spises på alle tider af døgnet, og farsen i de små dejpakker findes i utallige variationer og kan serveres dampet, kogt eller stegt. Et genialt trick er at fryse *jiaozi* før kogning, så har du et fantastisk måltid klar på 5 minutter, da de frosne *jiaozi* kan kommes direkte i kogende vand. De skal dog koges lidt længere end de friske.

Hvis du ikke lige har alle de forskellige ingredienser, så brug noget der ligner, eller udelad det du mangler. Skal det være helt perfekt, kan du også tjekke med din lokale asiatiske købmand, som typisk har både *shaoning vin*, *chinkiang eddike* og hvad du ellers måtte mangle. Velbekomme!

Opskrift til 4 personer:

Dej

500 gram mel

3 dl vand

Fars

500 gram hakket svinekød (gerne 10-20% fedt)

1-2 porrer (ca. 500 gr)

1 æg

2 tynde skiver finthakket ingefær

1 spiseske østerssauce

1 spiseske tyk sojasovs

1 teske sesamolie

Salt og peber

Sovs (*jiaozi* dyppes i sovsen inden den puttes i munden)

Chinkiang eddike

Laoganma chilisovs (bedstemors chilisovs med fermenterede sorte bønner, en kinesisk favorit)
Sojasovs

Sådan gør du

1 Start med at ælte dejen. Den skal være rimelig tør så du kan ælte den uden at den klistrer til fingrene. Lad dejen hvile, mens du laver farsen eller lidt længere.

2 Vask porrerne grundigt og hak dem fint. Det er godt med en blanding af grønt og hvidt, så du kan bruge det meste. Hæld kød, æg, porre og krydderier op i en røreskål og rør det hele godt sammen med spisepinde. Det bedste resultat får du med en jævn roterende bevægelse som fortsætter rundt i skålen i 5 minutter. Når farsen nu er rørt godt sammen, har den også godt af at stå lidt i køleskabet, inden du går i gang.

3 Find nu dejen frem og del den i to stykker. Læg det ene stykke til side og rul det andet ud til en lang pølse på ca 1 cm i diameter. Skær stykker på ca 1 cm af pølsen og vend stykkerne i mel. Rul nu stykkerne ud til små tynde pandekager som kan bruges til at pakke farsen ind. Pas på at siden, der vender op, ikke får mere mel, da den ellers bliver lidt svær at lukke.

4 Tag nu en af de små pandekager op og kom noget fars på, nok til en lille mundfuld. Fold derefter pandekagen på midten og tryk dejen sammen i kanten så farsen er lukket inde i pandekagen (som jo nu er en slags pose rundt om farsen). Hvis farsen føles for tør, kan den fortyndes med lidt koldt vand eller olie.

5 Så skal der bare pakkes ind. Det er sjovest hvis man er flere, så kan ét hold rulle pandekager ud og et andet hold pakke ind, og inden i ser jer om er der en kæmpe plade af *jiaozi*. Husk at lægge dem på noget mel, så de ikke

sætter sig fast. Når den sidste *jiaozi* er pakket ind, sætter I en stor gryde vand over på fuldt blus og koger *jiaozi* i 2-3 minutter. Tag dem op med en hulske og spis dem ved først at dyppe i sovsen. Hvis du vil have den fulde Kina-oplevelse, spises kogevandet som suppe til.

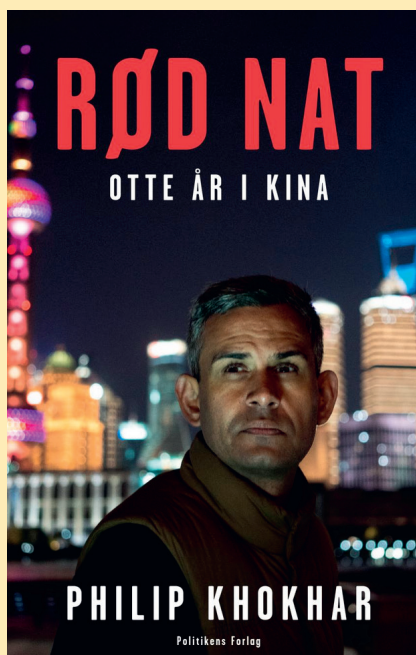

Om forfatteren: Xiang Guo er uddannet pianist og arbejder på Københavns musikskole som klaverlærer og akkompagnatør. Hun voksede op i en musikalsk familie i det centrale Beijing og bor nu med sin danske mand og to børn i Valby.

Så er kokken klar til aftensmad!

OTTE LANGE ÅR

AF TAGE VOSBEIN

DR-journalisten Philip Khokhars bog om Kina er velskrevet, men handler ofte mere om forfatteren selv end om Kina.

I efteråret 2022 bidrog to erfarne danske journalister med kort mellemrum til den trods alt langsomt voksende danske litteratur om Kina i dag. Først kom Lasse Karner (Information) med bogen *Kina i verden* (anmeldt i Kinabladet nr. 92) og kort efter Philip Khokhar (Danmarks Radio) med *Rød nat – Otte år i Kina*.

Philip Khokhar har arbejdet ved Danmarks Radio, siden han blev færdig som journalist i 2004 og har især beskæftiget sig med Asien-relateret udenrigsstof. I 2013-14 boede han i Kabul og flyttede så til Kina, først til Beijing og senere til Shanghai. I som-

meren 2022 forlod han Kina efter otte år og fik jobbet som den ene af DR's to USA-korrespondenter, hvor et vigtigt arbejdsområde for ham skal være stormagtskonflikten USA – Kina.

Det virker ikke som om Khokhar, i modsætning til Lasse Karner, havde noget særligt forhåndskendskab til Kina, da han ankom til Beijing i 2014, men som han selv skriver, kunne det jo så give mulighed for at se på det hele med friske øjne. Han fandt dog ret hurtigt ind i hovedstrømningerne blandt udenlandske journalister i Kina. Hans efterhånden mere og mere negative syn på Kina skal nok også ses i lyset af de mange strabadser og problemer, som hele Corona-tiden førte med sig. I modsætning til mange andre udenlandske journalister valgte han at blive i Kina under pandemien det meste af tiden.

Udover sine egne oplevelser fortæller forfatteren hovedsageligt om

Kina gennem tre personers historier. Rigmandsdatteren og forretningskvinden Lin Lin fra Shanghai, pensionisten og jadehandleren Luchen fra Wuhan samt tolken og aktivisten Airin i Hongkong.

Beretningen om hans bekendtskab med Lin Lin er efter min mening det mest originale i bogen. Hun er en succesrig og velhavende forretningskvinde, som til hans forundring viser sig også at være officiel rådgiver for kommunistpartiet (hvad det så betyder). Hans bekendtskab med hende varer ved, indtil han i sommeren 2022 forlader Kina. Hun er også en meget moderne og internationalt orienteret kvinde, men til hans forundring forsvinder hun igen og igen styret i Kina og den førte politik. Til forfatterens lettelse bliver hun dog mere negativ, da de sidste corona restriktioner i 2022 rammer hendes eget firma.

Luchens historie fra Wuhan dan-

ner baggrund for historien om Corona-tiden, med nedlukninger og hårde udfordringer for befolkningen – og forfatteren. Airins historie er først og fremmest historien om demokratibevægelsen i Hongkong, som forfatteren engagerer sig meget i.

Idiosynkrasier

Khokhar er en dygtig journalist. Han skriver godt, men med den blanding af personlige oplevelser, konkrete informationer og udokumenterede påstande, som karakteriserer mange Kina-reportager. Der var rigtig mange steder, hvor jeg fik lyst at gøre indsigelse eller stille opklarende spørgsmål.

To ting fylder en del hos forfatteren – hygiejne og overvågning. Der skal ikke mange kakerlakker til at skræmme ham, og han befinder sig klart bedst under velordnede forhold, så især de mange karantæneperioder har været hårde.

Det andet er overvågningen. Der er ingen tvivl om, at udenlandske journalister i Kina er et overvåget folkefærd, og mistilliden er gensidig. Khokhar føler sig konstant overvåget, og det har sikkert også ofte været tilfældet, men nogle gange udarter hans reaktioner sig – efter min mening – til det komiske. Når han kommer hjem til åbne vinduer eller sorte hår i afløbet, så er han overbevist om, at det er en advarsel fra hans forfølgere. Andre mulige forklaringer affærdiges. "Opfør dig ordentligt eller vi åbner dine vinduer på klem!" Det strejfer ham åbenbart ikke, at overvågningen måske mere sandsynligt blev foretaget af folk, som var tæt på ham.

Khokhar i centrum

Bogen er meget personlig i en grad, hvor den ofte synes at handle mere om forfatteren selv end om Kina. Det

fremgår egentlig også af omslaget, hvor et portræt af Khokhar står skarpt mod en uklar baggrund af Shanghai by Night.

Khokhar lægger ud i forordet med at ville "gøre læserne klogere på det land, der har været mit hjem, og på dets fascinerende og sjove [sic!] indbyggere. Deres håb og drømme er lige så reelle som vores, selvom de lever i en anden virkelighed." Dette projekt lykkes ikke særligt godt.

Mit samlede indtryk efter at have læst bogen er, at Khokhar simpelthen ikke brød sig om at være i Kina. Det er egentlig imponerende, at han holdt ud så længe. Jeg måtte lede for at finde de få steder, hvor han havde haft en positiv oplevelse. Hvis man ikke på en eller anden måde er blevet fanget ind af

landet, kulturen og folket, så er der ikke meget at stå imod med, når man skal tage stilling til de ofte alvorlige fejl og mangler i det kinesiske samfund.

Der er et kapitel i bogen, som hedder "Rød nat." Trods flere gennemlæsninger er det nærmeste, jeg kan komme betydningen, at udtrykket refererer til nedlukningen af Shanghai 2022. Men det er nok noget mere overordnet politisk forfatteren mener, når det bliver gjort til titel på hele bogen.

Philip Khokhar: "Rød nat – Otte år i Kina". Politikens Forlag, 2022. 360 sider, 300 kroner.

Tage Vosbein er mag.art. i sinologi og medlem af Kinabladets redaktion

*Gadeliv i Shanghai
(Foto: Jørgen Delman)*

Missionær før lukketid

AF SIMON ROM GJERØE

En skildring af danske missionærers arbejde i Kina i slutningen af 1940'erne giver også et spændende kig ind i et borgerkrigshærgnet Kina lige inden kommunisternes magtovertagelse.

Anna og Emil Mikaelsen var blandt de sidste danske missionærer i Kina i årene inden den kommunistiske magtovertagelse i 1949, og det har deres søn, den tidligere danske ambassadør i Kina, Laurids Mikaelsen, nu skrevet en fin og rørende, lille bog om. Den hedder kort og godt: "Historien om Anna og Emil Mikaelsen – i Danmark, USA og (især) Kina". Og det er den del, der handler om Kina, jeg vil koncentrere mig om her.

Den 23. marts 1946 stævnede det stolte og senere så navnkundige skib Jutlandia ud fra Danmark med kurs mod USA. Med om bord var Anna og Emil Mikaelsen, Inge og Johs. Hauge, Iris Lethan, Rigmor Madsen og Kirsten Marie Mogensen, i alt syv danske missionærer ansat af Det Danske Missionsselskab (DMS).

Kinesisk var nødvendigt

I modsætning til mange tidligere danske missionærer var de så heldige, at de først skulle på sprogstudier i USA for at tilegne sig noget livsnødvendigt kinesisk, inden de fortsatte videre til Manchuriet, hvor DMS med

skiftende held havde arbejdet siden midten af 1890'erne. De fleste andre danske missionærer, var efter afslutningen på Anden Verdenskrig, hvor mange var mærket af fængselsophold og mangelsygdomme, blevet evakueret fra Kina, og der manglede nu i høj grad nye missionærer til at fortsætte arbejdet. Og både i Danmark og i hele den vestlige verden var man overbevist om, at Chiang Kai-shek og nationalisterne, der var støttet af USA, snart ville vinde borgerkrigen, så der igen blev gode muligheder for missionselskaberne. De kom dog til at tage fuldstændig fejl.

Ikke desto mindre fortsatte missionærerne efter et års tids sprogstudier i USA til Kina i april 1947, og i Beijing skulle de nu i endnu et år fortsætte sprogundervisningen. Selvom sproget var essentielt for livet og arbejdet for en missionær, var der alt andet end god tid til at lære de kinesiske glosser. For borgerkrigen rasede udenfor, og det blev hurtigt klart, at det ville være umuligt at rejse til Manchuriet, hvor kommunisterne nu havde overtaget magten med hjælp fra Sovjetunionen.

Ny hverdag i Jiangxi

Kaldet som missionær var der ikke nogen, der overvejede at give op, så i stedet måtte de vende næserne sydover og se, hvor det stadig var muligt at arbejde. Valget faldt på et amerikansk drevet missionshospital i byen, hvor de ni floder mødes, i Jiujiang, i provinsen Jiangxi, 1300 km mod syd. Her kom Emil hurtigt til at overtage ledelsen, og sammen med sygeplejerskerne Rigmor Madsen og Kirsten Mogensen, der var taget med, fik de hurtigt nok at lave, da den sidste amerikaner kort efter forlod stedet.

Heldigvis var hospitalet veldrevet med en stor stab af kinesiske læger og sygeplejersker. Endvidere var der tilknyttet en sygeplejeskole fyldt med elever. Der var plads til omkring hundrede indlagte patienter, og bogen

giver et fint indblik i den nye hverdag, hvor mange af patienterne havde rejst meget langt for at få hjælp, men måske alligevel forventede en mirakelkur i form af en hurtig indsprøjtning.

Udover almindelige sygdomme som Emil kendte fra Danmark, blev han nu konfronteret med mange nye tropiske sygdomme, blandt andet malaria, og det var også ret almindeligt, at han skulle kurere flænger eller det der var værre forårsaget af en af de mange tigre, der levede i skovene uden for byen. Det var oftest gennem mødet med de ansatte på hospitalet, at Emil og de andre fik mulighed for at missionere, og på den måde var missionsindsatsen mere indirekte.

I sommeren 1948 kom den lille Laurids (forfatteren) til verden, og han blev døbt på toppen af bjerget Lushan, der var en kendt sommerresidens for både velhavende kinesere såvel som udlændinge, der alle flygtede herud, når den ulidelige sommervarme lagde sig henover byen.

Flugt fra borgerkrigen

I løbet af efteråret og vinteren 1948-49 blev det klart, at fronten hurtigt rykkede nærmere, og tankerne og planerne for flugten fra Jiujiang kom tættere på dag for dag. I første omgang var missionærerne optimistiske i forhold til at kunne fortsætte arbejdet andetsteds i det sydlige eller vestlige Kina, men der dukkede konstant nye historier op om kommunisternes fremmarch, hvilket i sidste ende ville kvæle al optimisme og drømme om en ny missionsmark.

Flugten varede et halvt år fra februar til august og tog dem via Wuhan lidt længere oppe ad Yangzi-floden, videre til Liuzhou i Guangxi-provinsen, hvor de opholdt sig i tre måneder, og til sidst med det fælles skandinaviske finansierede missionsfly, Ansgar, til endestationen Hong Kong. Her samledes tusindvis af vestlige missionærer, og da det blev mere og mere

tydeligt, at fremmed missionsvirksomhed ikke havde en fremtid i Kina, blev de alle tvunget til at tage den vigtige beslutning: Hvad nu? Skulle de fortsætte arbejdet som missionærer i et andet land eller vende næserne hjemad? For familien Mikaelsen blev det klart, at "tiden som missionær var slut indtil videre", og de valgte derfor at rejse hjem til Danmark, hvor Emil endte som praktiserende læge i Thisted.

Bogen er skrevet med brug af mange breve, dagbogsnotater, gengivelse af historier om nogle af de kinesere, de mødte på deres vej, samt mange fine billeder. Den henvender sig primært til familien og efterkommerne, samt venner og bekendte, men den kan sagtens læses som udefrakommende, da den også bidrager fint til at forstå livet for de danske missionærer i et forarmet, borgerkrigshærgt og splittet Kina, i tiden op til nationalisternes flugt til Taiwan og kommunisternes overtagelse af landet.

Laurids Mikaelsen: "Historien om Anna og Emil Mikaelsen i Danmark, USA og (især) Kina"

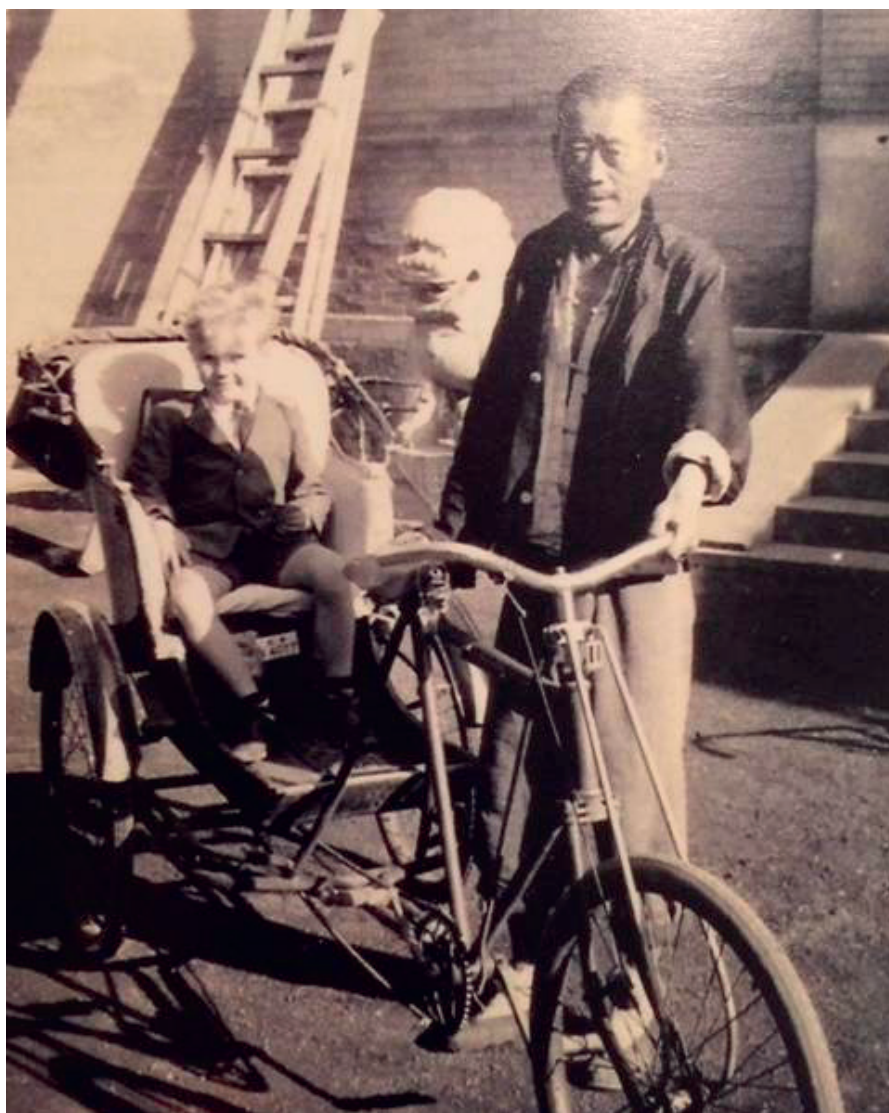
Idon Grafisk, 2022. 136 sider, rigt illustreret. Bogen kan købes hos forfatteren for 80 kr. + porto 60 kr. Kan bestilles ved en mail laurids.mikaelsen@mail.dk eller via sms til 20373117.

Simon Rom Gjerø er gymnasielektor i kinesisk og historie og forfatter til flere bøger om Kina.

Forfatterens storebror Thomas (Mikaelsen) fragtes til skole i rickshaw, Beijing 1946 (Foto: privateje, Laurids Mikaelsen)

Læger og sygeplejersker på Danforth Memorial Hospital, Jiujiang, cirka 1947. Forfatterens forældre Anna og Emil Mikaelsen nederst til højre. Rigmor Madsen (nederst til venstre) og Kirsten Mogensen (3. række til højre) var også missionærer udsendt af det Danske Missionsselskab. Alle øvrige er kinesere. (Foto: privateje, Laurids Mikaelsen)

Arrangementer 2023 Sæt kryds i kalenderen!

21. november 2023 kl. 19.30-21.30

Holger Dahl: *Tom Kristensen og Kina*
Forsamlingshus, Onkel Dannys Pl. 5, København

13. december 2023 kl. 19.30-21.30

Mahjong aften
Forsamlingshus, Onkel Dannys Pl. 5, København

9. januar 2024 kl. 19.30-21.30

Simon Rom Gjerø og Troels Kjems Petersen:
Taiwans 'glemte' historier
Forsamlingshus, Onkel Dannys Pl. 5, København

21. februar 2024 kl. 19.30-21.30

Michael Danielsen: *Valgene til Taiwans parlament og præsident – hvor peger de henad?*
Forsamlingshus, Onkel Dannys Pl. 5, København

Vær opmærksom på, at ændring samt aflysning af foreningens arrangementer kan forekomme.

Følg med på Facebook, LinkedIn, via nyhedsbrev, eller på foreningens hjemmeside: <https://www.dansk-kinesisk.dk/>

GENERALFORSAMLING 13. februar 2024 kl. 18.00

Generalforsamling i Dansk-Kinesisk Forening
Forsamlingshus, Onkel Dannys Pl. 5, København
Dagsorden ifølge DKF's vedtægter:

- Valg af dirigent og referent
- Fremlæggelse og godkendelse af bestyrelsens beretning om foreningens virksomhed
- Fremlæggelse og godkendelse af årsregnskabet
- Behandling af indkomne forslag
- Arbejdsprogram og budget for 2024
- Fastsættelse af kontingent for 2024
- Valg af bestyrelse og suppleanter
- Valg af revisorer og suppleant uden for bestyrelsen
- Eventuelt

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, bedes sendes til foreningens sekretariat senest 31. december 2023 på mail: sekretariat@dansk-kinesisk.dk

